

Værgeraadsinstitutionen og de private Foreninger for Børnesagen.

Ved Tærskelen til den Periode, i hvilken Ledelsen af Arbejdet for den forsømte og forvildede Ungdom er lagt i Værgeraadenes og Overværgeraadets Haand, er der adskillige Spørgsmaal vedrørende de nye Myndigheders Stilling og Virkemaade, der paatrænge sig, men et af de Spørgsmaal, der i første Række lægger Beslag paa Opmærksomheden, er Spørgsmaalet om, hvorledes og i hvilket Omfang man under den nye Ordning bedst kan løfte Arven fra den Tid, da Forsorgen for Børnene for den væsentligste Del var overladt det private Initiativ, og hvorledes de, der indenfor dettes Rammer hidtil have baaret Byrden af og nydt Tilfredsstillelsen ved dette Arbejde, ville stille sig til Sagen under de helt forandrede Forhold, som Loven af 14. April 1905 har hidført. Formaalet med de her fremsatte Bemærkninger er selvfølgelig ikke at fremsætte Spaadomme om, hvorledes Forholdet mellem Værgeraadsinstitutionen og de af det private Initiativ baarne Virksomheder i det enkelte vil udvikle sig, men da Karakteren og Formen af det forudsatte Samarbejde vil være af den mest afgørende Betydning for, hvorledes den nye Lov vil komme til at virke i det praktiske Liv, vil der være al Anledning til paa Forhaand at fremhæve visse Omstændigheder, der med Hensyn til denne Side af Sagen ville være af Betydning, og paa hvilke

det saaledes vil være af Vigtighed at have sin Opmærksomhed henvendt.

Under Forberedelsen af »Børneloven«, der i Hovedsagen er udarbejdet efter norsk Mønster, har man naturligvis lige fra først af været bestræbt paa i saa vidt Omfang som muligt at udnytte de Institutioner, der i Forvejen vare bragte til Eksistens ad privat Vej, og uden hvilke man, i hvert Fald i en Aarrække, vilde staa uden Midler til Lovens Gennemførelse. Da »Kommissionen angaaende Statstilsyn med Børneopdragelsen« i 1895 afgav sine Forslag, henviste den da ogsaa til Benyttelsen af de eksisterende Arbejdsstuer og Fortsættelsesasyler samt de forhaandenværende private (og kommunale) Børnehjem og Opdragelsesanstalter, der af vedkommende Ministerium eller af Kongen anerkendtes som egnede til at modtage Børn fra Værgeraadene. Om nogen direkte Medvirkning af de private Foreninger, der havde til Opgave at formidle eller overtage Børnenes Anbringelse til Opdragelse udenfor Hjemmet eller paa anden Maade at støtte den forsømte og forvildede Ungdom, var der dengang endnu ikke Tale, og det uanset, at der allerede paa det Tidspunkt var udfoldet en ikke ringe Virksomhed ogsaa i saadan Retning, idet navnlig Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse i en lang Aarrække havde virket for Anbringelsen af Børn fra Hovedstaden, og De danske Plejehjemsforeninger da vare godt i Gang med at organisere sig som en hele Landet omfattende Institution.

Alt som Aarene gik, forandredes imidlertid Situationen i væsentlig Grad; Foreningen af 1837 udviklede sig til en stadig større og større Betydning, Plejehjemsforeningernes Organisation blev med Held gennemført og inddrog navnlig efterhaanden de større Provinsbyer under Arbejdet, Fængsels-selskaberne optog ogsaa paa dette Felt en ret omfattende Gerning, Kristelig Forening til vildfarende Børns Redning stiftedes i 1898 og fik snart fast Fod i de fleste Amter, Selskabet af 7. September 1898 til Støtte for faderløs Ungdom begyndte sin Virksomhed i København og Frederiks-

berg og Foreningen af Indre Missions Venner i Vendsyssel stiftedes i Efteraaret 1900. Da daværende Justitsminister *Goos* i Januar 1901 forelagde sit Forslag til Lov om offentlig Forsorg for vanrøgtede, vanartede og forbryderske Børns Opdragelse, var der netop Tale om et Forsøg paa at faa alle de forhaandenværende Institutioner og Foreninger til direkte at træde i det offentliges Tjeneste, idet navnlig de paagældende offentlige Myndigheder henvistes til ad nærmere angiven Vej at søge de i det givne Tilfælde paa krævede Foranstaltninger af opdragende Art gennemførte ved Bistand af private Selskaber eller Foreninger, hvis Virksomhed det vel var Meningen at støtte, men ikke at erstatte fra det offentliges Side. Var dette Forslag blevet til Lov, vilde man sikkert ikke i Længden have følt sig tilfredsstillet ved Ordningen, medens denne paa den anden Side vel vilde have bidraget til at skabe en saadan fast organiseret Samvirken mellem de paagældende offentlige Myndigheder og Lederne af de private Institutioner og Foreninger, som kunde danne Grundlaget for en mere fyldestgørende Ordning og navnlig en saadan, der garanterede de fornødne Foranstaltningers Gennemførelse uden at svække det private Initiativs Interesse for Opgaven.

Da Forslaget ikke satte Frugt i nogen Lovgivningsforanstaltning, kom imidlertid den private Virksomhed paa dette Omraade til vedblivende at gaa sine egne Veje, og da Regeringen i Efteraaret 1904 atter tog Sagen op, var Situationen en saadan, at der næppe havde kunnet være Tale om at blive staaende ved en Ordning som den i 1901 foreslaaede. Vel var der i Hovedsagen Enighed om, at det private Initiativ paa et Felt som dette havde sine særlige Fortrin fremfor en Forsorg, der direkte hvilede paa Statens Autoritet, og til hvis Gennemførelse det offentlige skaffede alle Midlerne til Veje, men da det private Initiativ mangfoldige Gange og med stor Vægt havde erklæret sig ude af Stand til at gennemføre Sagen, for saa vidt det drejede sig om passende Anbringelse af unge Personer over Kon-

firmationsalderen, der paa Grund af deres forbryderske Tendenser trængte til Tvangsopdragelse, kunde man i hvert Fald ikke have nøjedes med mindre end en Deling af Opgaven, saaledes, at Staten helt og holdent overtog Forsorgen for dem, om hvis Anbringelse til Opdragelse udenfor Hjemmet der først blev Spørgsmaal efter deres Opnaaelse af 14- eller 15-Aars Alderen, medens Forsorgen for yngre Personer overlodes til det frivillige Arbejde med Støtte fra Statsmagts Side.

Forf. har i sin Tid*) — i hvert Fald antydningvis — fremhævet Fordelene ved en Ordning som denne, der til Dels vilde betegne en Kombination af Kommissionsforslaget af 1895 og Regeringsforslaget af 1901, og som er baseret paa den Betragtning, at kun Staten som saadan vil kunne magte den ene Del af Opgaven (Tvangsopdragelse af de ældre Individider), medens det for de egentlige Børns Vedkommende vilde være ønskeligt i videst muligt Omfang at bevare Fordelene ved det rent frivillige Arbejde. Det følger i øvrigt af sig selv, at et mere eller mindre i den ene eller den anden Retning maatte bero paa et Skøn over de forhaanden-værende Forhold, ligesom det ikke vil kunne bestrides, at en konsekvent Gennemførelse af en Sondring som den antydede vilde frembyde visse Vanskeligheder, og da Regeringen forelagde sit nu gennemførte Lovforslag om Behandlingen af forbryderske og forsømte Børn og unge Personer, tog den i hvert Fald Skridtet fuldt ud, idet Forslaget i alt væsentligt var overensstemmende med Kommissionsforslaget af 1895 og kun lod Spørgsmaalet om, naar de af Kommissionen foreslaaede Statsopdragelsesanstalter skulde oprettes, staa hen.

I endnu højere Grad end Kommissionsforslaget byggede saaledes Regeringsforslaget paa Forventningen om, at de Anstalter, der vilde udfordres, vilde blive tilvejebragte ad privat Vej, medens der paa den anden Side lige saa lidt her

*) Jvf. *mit* Skrift: *Samfundet og Børnene* (1904) S. 190.

som i Kommissionsforslaget var Spørgsmaal om officielt at benytte de Foreninger, der hidtil havde virket for Anbringelsen af Børnene i Opdragelsesanstalter, Børnehjem og private Plejehjem. Begge Forslag garantere i lige Grad, at en passende Anbringelse af Børnene kan finde Sted ved Værgeraadenes og Overværgerraadets Foranstaltning, og den Medvirkning hertil, hvorom der fra de private Foreningers Side maatte kunne blive Spørgsmaal, kommer saaledes til at foregaa bag Kulisserne, hvilket altsaa vil sige, at disse Foreninger ikke — saaledes som efter Forslaget af 1901 — fremtræde som selvstændig virkende Led indenfor Lovens Rammer.

Folketingsudvalget, der i sin Betænkning af 17. Februar 1905 henviste til, at Kommissionen i sin Tid »ikke kunde regne med det private Initiativ som en saa virksom Faktor til Opgavens Løsning, som Lovgivningsmagten nu kan i dette Øjeblik« *), tog imidlertid direkte Sigte paa »en nøje Tilknytning mellem Statens foreslaaede Foranstaltninger og det bestaaende og prøvede private Arbejde« **), og i Henhold hertil foresloges det at optage visse Ændringer, der netop gik ud paa mere umiddelbart at udnytte de private Foreningers Medvirkning ved at forlene denne med en udtrykkelig Lovhjemmel og offentlig Anerkendelse. Af Bestemmelser i Loven, der have deres Udspring herfra, kan saaledes nævnes § 11, hvor det om Anbringelse af Børn i Familier, Børnehjem og Opdragelsesanstalter hedder, at Overværgeraadet kan træffe Bestemmelse om, at en besluttet Anbringelse udenfor Hjemmet skal ske »gennem Bestyrelsen for en af de med offentlig Anerkendelse privat virkende Foreninger for Børnesagen«, og hvor det om midlertidig Anbringelse af Børnene til Iagttagelse i et Optagelseshjem siges, at ogsaa en saadan Foranstaltnings Iværksættelse kan ske gennem en af de nævnte Foreninger, fremdeles

*) Rigsd.-Tid. 1904—5 Till. B Sp. 635.

**) Anf. St. Sp. 634.

§ 13, der giver Overværgeraadet Anvisning paa efter Omstændighederne at overdrage Forældremyndigheden over anbragte Børn »til den Forening, under hvis Varetægt Anbringelsen finder Sted«, endvidere § 22, hvorefter det gennem Tilsynsværgerne udøvede Tilsyn med de i private Plejehjem anbragte Børn ikke omfatter de Børn, der ere anbragte af de i § 11 nævnte Foreninger, medmindre vedkommende Forening selv ønsker det, og endelig § 48, 1ste Stk., i Henhold til hvilken Bestemmelse Paaligning af Bidrag til anbragte Børn under 15 Aar kan undlades, for saa vidt Anbringelsen og Forældremyndigheden ere overdragne til en af de oftnævnte Foreninger, og der fra dennes Side ydes et tilsvarende Bidrag.

Den sidstnævnte Lovbestemmelse bærer Vidne om, at en egentlig Overdragelse af Forsorgen for vedkommende Barn efter Lovens Synspunkt forudsætter, at ogsaa Forældremyndigheden over Barnet er overdragen til den Forening, der har paataget sig Anbringelsen, hvilket atter konsekvent maa føre til at lægge den Begrænsning ind i den fornævnte Bestemmelse i § 22, at det gennem den beskikkede Tilsynsværge udøvede Tilsyn kun kan bortfalde overfor de af en anerkendt Forening i private Plejehjem anbragte Børn, for saa vidt og saa længe den paagældende Forening tillige er Indehaver af Forældremyndigheden i Henhold til Overværgeraadets Beslutning efter § 13. Ere de nævnte Forudsætninger — Foreningens Anerkendelse*), Overladelsen af Barnet til Anbringelse under Foreningens »Varetægt« og Overdragelsen af Forældremyndigheden til Foreningen —

*) Loven giver ingen Vejledning til Besvarelsen af Spørgsmaalet om, hvorvidt der udfordres en udtrykkelig og formel Anerkendelse af Foreningen fra Justitsministeriets Side, om det kan anses for tilstrækkeligt, at vedkommende Forening ved Opnaaelsen af Statstilskud eller paa lignende Maade er anerkendt af Lovgivningsmagten eller Regeringen som en samfundsnyttig Institution, til hvilken der kan næres fuld Tillid, eller om det kun udfordres, at Foreningen efter Overværgeraadets Skøn indtager en saadan Stilling.

alle til Stede, da er ogsaa Barnet gennem vedkommende Forening under offentlig Forsorg og Foreningen dermed et Organ for dennes Udøvelse, men en naturlig Følge heraf maa det da formentlig være, at Foreningen — for saa vidt det overhovedet drejer sig om Børn, om hvis Anbringelse der i Henhold til Lovens § 11 er fattet Beslutning, — i enhver Henseende, naar ingen udtrykkelig Undtagelse er hjemlet, er bunden ved de almindelige og specielle Forskrifter om Anbringelsesmaaden, Anbringelsesstedet, Tilsynet m. v., som gælde for Udøvelsen af den offentlige Forsorg overhovedet. I saa Henseende kan fremhæves de almindelige og for alle vedkommende forbindende Forskrifter i §§ 12, 21, 25, 27 og 29, de nærmere Regler om Anbringelsesmaaden, som af vedkommende Værgeraad og Overværgeraadet ere fastsatte i Overensstemmelse med § 11 og § 22, 2det Stk., samt de særlige Bestemmelser, som af Overværgeraadet maatte være truffne med Hensyn til Anbringelsesstedet, saasom at dette skal ligge fjernt fra Barnets oprindelige Hjem, at det ikke maa falde sammen med en tidligere Kammerats Anbringelsessted o. s. v.

Det ses ikke rettere, end at alle disse Vilkaar — rent bortset fra Detailbestemmelsernes positive Indhold, hvorm nedenunder — maa være ufravigelige, allerede af den Grund, at vedkommende Forenings Overtagelse af Forsorgen forudsætter et Mandat fra Overværgeraadet, der selv er bundet ved Lovens Forskrifter og selv har at træffe de nærmere Bestemmelser, som ifølge Loven maa gaa forud for Anbringelsen, hvorledes denne end iværksættes.

I Statsopdragelsesanstalterne vil der overhovedet ikke være Spørgsmaal om en Anbringelse gennem andre end Overværgeraadet, medens det i og for sig maa kunne overlades private Foreninger paa den her forudsatte Maade at anbringe de til dem overladte Børn i Plejehjem, Børnehjem, almindelige Opdragelsesanstalter (Værnehjem) og anerkendte private Opdragelsesanstalter for særlig vanskelige Børn (Skolehjem), alt dog under Iagttagelse af Lovens Forskrifter og

de offentlige Myndigheders Beslutninger. Er der Tale om Anbringelse i Børnehjem, jfr. § 25, omfatter Værgeraadenes Tilsynspligt med disse efter § 26 dog lige fuldt de af Foreningerne dér anbragte Børn, og noget tilsvarende maa for alle i Henhold til Lovens § 11 anbragte Børn gælde om Overinspektørens Tilsynspligt og Tilsynsret efter § 24, saa at Overinspektøren navnlig overalt vil kunne gribe ind, naar han anser det fornødent. Den Forening, under hvis Varetaget Barnet i Overensstemmelse med det anførte maatte være stillet, kan derhos, naar overhovedet Lovens Forskrifter om Anbringelsesvilkaarene skulle være anvendelige paa Forholdet, ikke unddrage sig Efterkommelsen af Værgeraadenes og Overværgeraadets Beslutninger om en forandret Anbringelsesmaade eller et andet Anbringelsessted end det oprindelig valgte, idet navnlig Reglerne i § 22, 2det Stk. og § 29 under den givne Forudsætning maa have Gyldighed lige saa vel med Hensyn til Børn, der ere anbragte gennem private Foreninger, som med Hensyn til Børn, der ere anbragte ad anden Vej.

Paa den anden Side er det ikke stillet som Vilkaar for at overlade en anerkendt privat Forening Anbringelsen af et Barn og overdrage den Forældremyndigheden over Barnet, at Foreningen yder noget pekuniært Bidrag til Barnets Underhold og Opdragelse. Tværtimod ville i alle Tilfælde de Udgifter, der medgaa ud over de forsørgelsespligtiges Bidrag, blive udredede af offentlige Kasser (Stat og Kommune), og nogen Opfordring for vedkommende Forening til frivillig at yde et Pengebidrag vil følgelig som Regel kun foreligge, naar Foreningen maatte finde Anledning til at komme Forældrene til Hjælp ved helt eller delvis at udrede de Bidrag, som ellers skulde paalignes disse til Underhold og Opdragelse af Børn under 15 Aar, der ikke ere anbragte i nogen Opdragelsesanstalt for særlig vanskelige Børn (Skolehjem), jfr. § 46, noget, hvorom der efter det til Grund for Loven liggende Synspunkt*) vel næppe i synderligt Omfang

*) Jfr. Kom.-Bet. af 1895 S. 87.

vil blive Spørgsmaal, idet Værgeraadene have den videst mulige Adgang til ved Fastsættelsen af Bidragene at tage Hensyn til de bidragspligtiges økonomiske Evne og andre i Betragtning kommende Forhold.

En Overtagelse af Anbringelsen i den her forudsatte Forstand fra private Foreningers Side vil saaledes i intet Tilfælde være nødvendig for at komme ud over de økonomiske Vanskeligheder, som hidtil saa ofte kun have kunnet overvindes ved Foreningernes Hjælp, og da disse ikke blot i Henhold til det foran angivne almindelige Synspunkt for Bestemmelsen i § 11, 2det Stk., men navnlig ogsaa i Henhold til Lovens positive Forskrifter om Forsorgens Gennemførelse*) i Hovedsagen ere bundne ved de samme Normer om Anbringelsesmaade, Tilsyn m. v., som gælde i Tilfælde, i hvilke Foreningerne ikke medvirke, bliver der ej heller Tale om at bringe det antagne Barn ind under andre Vilkaar end de, som ellers vilde blive Barnet til Del. Betydningen af, at en privat Forening overtager An-

*) I saa Henseende kan i Tilslutning til det i Teksten allerede anførte særlig henvises til, at § 11, 2det Stk. taler om Gennemførelsen af en besluttet Anbringelse, enten gennem Værgeraadet eller gennem en af Foreningerne, uden at det antydes, at Valget af det sidstnævnte Alternativ medfører nogen principiel Afvigelse fra, hvad der gælder om det førstnævnte Alternativ, at § 13 giver Overværgeraadet Beføjelse til ogsaa at forandre sin Beslutning om Forældremyndighedens Overdragelse til den Forening, som har overtaget Anbringelsen i Henhold til § 11, at det i § 22 er fundet nødvendigt udtrykkelig at opstille en Undtagelsesregel for de gennem Foreningerne i private Plejehjem anbragte Børn, at Paragraffens 2det Stk. ikke indeholder nogen tilsvarende Undtagelsesbestemmelse, at § 24, 2det Stk. har Hensyn til Gennemførelsen af enhver Foranstaltning, som i Henhold til Loven træffes overfor de i § 1 omhandlede Børn, at § 25 handler om alle Børn, der i Henhold til Loven skulle anbringes i Børnehjem, at § 27 taler om alle Børn, der i Henhold til § 11 (altsaa ogsaa i Henhold til dennes 2det Stk. in fine) skulle anbringes i Opdragelsesanstalter, og at bl. a. §§ 31, 36 og 37 efter deres Indhold ikke kunne indskrænkes til kun at gælde for visse af de under Loven faldende Tilfælde.

bringelsen af og Forsorgen for Børn, for hvis Vedkommende der er fattet Beslutning i Henhold til § 11, jfr. § 13, indskrænker sig saaledes til, at Foreningen indenfor de ved Værgeraadets og Overværgeraadets Beslutninger og Anvisninger afstukne Grænser kan udvælge Anbringelsesstedet, at det ordinære og stadige Tilsyn med de i private Plejehjem anbragte Børn kan erstattes med et af Foreningens Bestyrelse eller dens egne Tillidsmænd udøvet Tilsyn, og at Foreningen maa antages at have Hjemmel til selv at sørge for, at de i Plejehjem anbragte Børn ved Skolepligtens Ophør anbringes i passende Stillinger, jfr. § 23, dog at Kontrakterne desangaaende ogsaa i saadanne Tilfælde maa forelægges Overværgeraadet til Godkendelse.

Efter det anførte*) vil der saaledes indtræde en væsentlig Forandring i den Stilling, som de store private Foreninger hidtil have indtaget overfor de af dem antagne Børn, selv om denne Forandring antagelig vil blive mere af retlig end af faktisk Natur. Betragtes Sagen ud fra Foreningernes eget Standpunkt, maa det selvfølgelig især tages i Betragtning, at disse, der hidtil have staaet fuldkommen frit og ukontrollerede, ville blive retlig bundne i forskellig Retning, og til Trods for den Vægt, der aabenbart fra Lovgivningsmagtens Side er tillagt de ovenfor citerede Bestemmelser, der under Lovforslagets Behandling i Rigsdagen bleve indsatte i Loven, tør det mulig ikke paaregnes, at Foreningerne som almindelig Regel ville overtage Forsorgen for Børnene paa den her forudsatte Maade, altsaa en Forsorg i Henhold til Børnelovens Bestemmelser om offentlig Forsorg. I saa Henseende har Loven vistnok bundet Foreningerne lovlig stærkt og indskrænket Overværgeraadets Kompetence i Henseende til Overladelsen af Forsorgen for Børnene til Foreningerne noget ud over,

*) Jfr. hermed *mit* Skrift: Det offentlige Børnetilsyn efter Lovene af 1ste og 14de April 1905 S. 57, 105—7, 124, 125, 127—28, 132—33 og 136.

hvad Hensynet til den fornødne Enhed i Arbejdet med Nødvendighed kræver.

Det rejste Spørgsmaal er imidlertid hermed ingeniende afgjort, idet det navnlig drejer sig om, hvorvidt der da ikke er andre Maader, paa hvilke de Foreninger, der nyde almindelig Tillid, kunne overtage Anbringelsen og Forsorgen uden at blive saaledes bundne ved Lovens og de offentlige Myndigheders Kontrollforskrifter, og om der ikke ad anden Vej end den foran omtalte fra Værgeraadens og Overværgeraadets Side kan gøres Regning paa Foreningernes værdifulde Bistand og drages Fordel af den Erfaring og de Kræfter, som staa til disses Raadighed.

I førstnævnte Henseende er det indlysende, at det, uanset Bestemmelsen i Børnelovens § 19, ogsaa i Fremtiden vil kunne hænde, at Børn, der trænge til at anbringes udenfor Hjemmet, kunne blive antagne til Opdragelse af Foreningerne uden nogen som helst Medvirkning af Værgeraad og Overværgeraad. En af Hovedvanskelighederne under den hidtilværende Ordning har netop været den, at komme ud over Forældrenes Vægning ved at samtykke i Anbringelsen og Afgivelsen af Forældremyndigheden, og det kan vel anses for givet, at Forældrene, naar de staa i Fare for ved Indgreb fra Værgeraadets og Overværgeraadets Side at blive berøvede Forældremyndigheden, ville være langt villigere end før til overfor Foreningerne at samtykke i det Vilkaar, som disse regelmæssig have opstillet for at antage sig Børnene, nemlig Overdragelsen af Forældremyndigheden over disse. Skjønt det ligger saa fjernt som vel muligt fra Lovens Tankegang, at Værgeraadene skulde være en Slags Politimyndigheder, hvis Indskriden det fremfor alt gælder om at undgaa, vil det være ret naturligt, at Forældre, hvis Børn skeje ud, og som ikke kunne magtes i Hjemmet, foretrække i Mindelighed at overlade en privat velgørende Forening deres Børn, fremfor ved en offentlig Myndigheds Dekret at blive tvungne til at afgive disse, og de Børn, der saaledes i Henhold til Forældrenes Henvendelse

til Foreningerne eller overhovedet uden Medvirkning af Værgeraadene antages af Foreningerne, ville selvfølgelig komme under disses Forsorg og Varetægt paa ganske de samme Vilkaar som forhen. Selve Værgeraadenes Eksistens vil paa denne Maade utvivlsomt bidrage til at lette Foreningerne deres Opgave, at komme Børnene til Hjælp under Tilslutning fra Forældrenes Side, ligesom der ad denne Vej aabenbart vil blive arbejdet i samme Retning og mod samme Maal, som det er Værgeraadenes Opgave at arbejde. Værgeraad og Overværgeraad ville formentlig kun med Sympati kunne se paa en saaledes udøvet privat Virksomhed, og ville ikke have nogen Grund til at betragte denne under Synspunktet af et Indgreb paa deres eget Arbejdsfelt, men om nogen direkte Samvirken mellem de nævnte Myndigheder og Foreningerne er der dog endnu ikke Tale, hvorfor det har særlig Interesse at betragte Forholdet ud fra den Forudsætning, at vedkommende Barn allerede er kommet ind for Værgeraadet.

Til at retfærdiggøre en Indskriden af Værgeraadet er det ikke nok, at Barnet falder ind under en af de tre Grupper, der opregnes i Børnelovens § 1 under Litr. a—c, idet en saadan Indskriden ifølge Paragraffens Indledningspassus kun er paakrævet og begrundet, saafremt »Hensynet til de paagældendes Velfærd kræver det«. I Kommissionsforslagets Motiver hedder det herom bl. a., at der navnlig ikke bliver Spørgsmaal om at gribe ind i saadanne Tilfælde, »hvor Familien er i Stand til og villig til selv at træffe de fornødne Foranstaltninger«*), men hvad der her er sagt om Familien, gælder selvfølgelig lige saa fuldt om andre, saasom private Personer, Institutioner eller Foreninger, der tilsige deres Bistand til Barnets Redning, og til hvis Evne og Villie Værgeraadet kan nære fuld Tillid. Tilsiger saaledes en af de private Foreninger at overtage Forsorgen for et Barn, hvis Sag er forelagt Værgeraadet, og overfor

*) Jfr. Bet. S. 42.

hvilket der bør træffes opdragende Foranstaltninger, vil Værgeraadet slet ikke behøve at træffe nogen Beslutning, der gaar ud herpaa, eller med andre Ord, Beslutningen vil under Henvisning til, at Barnet efter det for Raadet oplyste nu er kommet i de bedste Hænder, kunne lyde paa, at der for Værgeraadets Vedkommende intet videre vil være at foretage i Sagen, jfr. § 16.

Dette gælder vel ikke, saafremt Forældrene stadig nægte deres Samtykke til Barnets Overgivelse til Foreningen og til Forældremyndighedens Overdragelse til denne, idet der i saa Fald af Værgeraadet maa fattes en formel Beslutning i Henhold til § 11 eller dog i Henhold til § 10, alt i Overensstemmelse med Lovens nærmere Regler om Gennemførelsen af offentlig Forsorg, men Bevidstheden om, at Værgeraadet og Overværgeraadet ere udrustede med den fornødne Magt i saa Henseende, vil vel som Regel være nok til at bryde Forældrenes Modstand, og naar denne under Forhandlingerne for Værgeraadet er brudt, kan der efter det anførte intet være til Hinder for, at Værgeraadet slaar sig til Ro med den saaledes i Mindelighed tilvejebragte Ordning eller endog yder sin Medvirkning til dennes Istandbringelse. I saa Fald kommer Sagen slet ikke ind for Overværgeraadet, medmindre dettes Formand, Overinspektøren for Opdragelsesanstalterne, i Henhold til Lovens § 24, 2det Stk. begærer sig Sagen forelagt, og Foreningen, der paa denne Maade har overtaget Barnet, staar da — ligesom efter den ældre Ordning — fuldkommen frit og ukontrolleret i Forhold til dette, idet Lovens Bestemmelser da ikke finde Anvendelse paa Forholdet, og idet der fra Værgeraadets og Overværgeraadets Side ikke foreligger noget Mandat, der er knyttet til bestemte, for Foreningen bindende Betingelser. Sagen er med andre Ord ordnet paa Grundlag af et Tillidsforhold og Indgrebets Nødvendighed bortfaldet ved Foreningens Tilsagn.

I det foregaaende er der kun talt om Foreningernes Overtagelse af Anbringelsen og Forsorgen, *enten* i Hen-

hold til et Mandat fra Overværgeraadet i Overensstemmelse med § 11 og dermed under de Vilkaar, som Loven opstiller for offentlig Forsorg, *eller* underhaanden med eller uden Medvirkning af Værgeraadet, men ogsaa udenfor disse Tilfælde vil de private Foreningers Bistand være af den mest afgørende Betydning for den offentlige Myndighed. Rent bortset fra den Adgang, der maatte frembyde sig til Benyttelse af de under Foreningerne hørende Opdragelses- og Optagelseshjem*), vil det saaledes for Overværgeraadet være af den største Vigtighed ved Udvælgelsen af private Plejehjem at kunne paaregne en Medvirkning af de Foreninger, der fra deres hidtilværende Virksomhed allerede have Tilbud om og Kendskab til passende Plejehjem, og som gennem deres faste Forbindelser Landet over i hvert Fald have en langt lettere Adgang til at udpege saadanne end en ny Institution, der paa dette vanskelige Felt først skal til at knytte sine Forbindelser.

Foreningerne maa vel forudsættes i første Række at ville benytte de Plejehjem, der staa til deres Raadighed, til Anbringelse af de af Foreningerne selv antagne Børn, men dermed udelukkes selvfølgelig ikke, at de i adskillige Tilfælde kunne give værdifulde Anvisninger, og at de tillige kunne være et Mellemlid ved selve Anbringelsens Iværksættelse. Her er altsaa Spørgsmaal om at skaffe gode Plejehjem og at bistaa Overværgeraadet med Børnenes Anbringelse i saadanne, men ikke om nogen Overtagelse af Forsorgen i Lovens Forstand, og ikke mindst i denne Retning tør der med Føje forventes et virksomt Samarbejde mellem Repræsentanterne for den offentlige og den private Børnehjælp. Særlig er der her tænkt paa de under De

*) I denne Forbindelse bør her erindres om, at Værgeraadene med Hensyn til Benyttelsen af Vuggestuer og Smaabørnsasyler, Arbejdstuer og Fortsættelsesasyler udelukkende ere henviste til at søge Forbindelse med de Foreninger og private Institutioner, der ere Ejere af disse Anstalter, altsaa udenfor København hovedsagelig Byforeningerne under De danske Plejehjemsforeninger.

danske Plejehjemsforeninger hørende Amtsforeninger, der mulig endog i en eller anden Form kunne yde pekuniære Bidrag til Befordring af den bedst mulige Røgt og Pleje for Børnene, men ogsaa de andre store Foreninger, navnlig Foreningen af 1837 og Kristelig Forening ville sikkert ogsaa kunne tage Del i denne Side af Virksomheden, i hvert Fald gennem deres Tillidsmænd og tilsynshavende rundt omkring i Landet.

Maa det end antages, at der efter Børnelovens Ikrafttræden vil være adskillige Børn, for hvis Vedkommende der ikke alene fra Foreningernes Side ydes Bistand ved Anbringelsen, men som ligefrem antages af Foreningerne med eller uden Samvirken med Værgeraadene, er det paa den anden Side vel utvivlsomt, at Antallet af de saaledes antagne Børn efterhaanden vil gaa ned, allerede af den Grund, at Foreningerne nu ikke længere ere alene om at varetage denne Samfundsopgave. De store Foreninger og Organisationer, der hidtil ved Omstændighedernes Magt have set sig nødsagede til at koncentrere deres Virksomhed udelukkende paa denne Side af Sagen, ville saaledes under de forandrede Forhold antagelig blive friere stillet og i Tidens Løb satte i Stand til ogsaa paa anden Maade at virke til Fremme for Børnenes Vel.

Udsigten hertil har fra Værgeraadenes Standpunkt Krav paa den største Interesse, idet der i mangfoldige Retninger vil være Trang til baade økonomisk og ikke-økonomisk Støtte for Værgeraadenes forebyggende Arbejde*). Lovens Bestemmelser om de pekuniære Midlers Tilvejebringelse omfatter — bortset fra Omkostningerne ved Værgeraadsinstitutionen som saadan — kun de Omkostninger, der medføres af Foranstaltninger efter §§ 10 og 11, altsaa saadanne Foranstaltninger, om hvis Iværksættelse der er fattet formel Beslutning, medens Værgeraadene dog ikke

*) Nogle Eksempler fra dette Arbejdsfelt ere nævnte i Skriftet: Det offentlige Børnetilsyn S. 141, medens der med Lethed vil kunne opregnes adskillige andre.

skulde være afskaarne fra at hjælpe dér, hvor der vel tiltrænges Hjælp for Børnene, men hvor et egentligt Indgreb ikke skønnes at være fornødent. Det kan maaske have sin Betydning, at det ved § 10, 2det Stk. er paalagt Værgeraadet, naar slette økonomiske Forhold i Hjemmet skønnes at være den egentlige Aarsag til Børnenes Vanrøgt, da at gøre Kommunalbestyrelsen eller Bestyrelsen for »De fattiges Kasse« opmærksom paa Hjemmet, og at der hertil efter Omstændighederne vil kunne knyttes en Anbefaling om Hjælp fra Fattigvæsenet eller den fri Fattigkasse, men næppe nogen vil være i Tvivl om, at det — ogsaa for Opretholdelsen af den Opinion, at Værgeraadet i første Række er en hjælpende Institution, der ogsaa kan tage med en mild Haand, — vilde være langt at foretrække, om Raadet i givet Tilfælde kunde være Mellemlid mellem de paa-gældende og saadanne velgørende Institutioner, der ikke ere bundne ved andre Hensyn end at hjælpe i videst muligt Omfang og paa bedst mulig Maade.

Der findes vel adskillige private Foreninger med særlige Formaal, til hvilke Værgeraadene kunne henvende sig, saasom Foreninger, der yde Børnene Konfirmationsudstyr, Fodbeklædning, Bispisning o. s. v., der virke for at skaffe Børn Landophold om Sommeren, Oplæring af forskellig Art, Anbringelse i Plads ved Skoletidens Ophør o. s. v., og med saadanne Foreninger ville Værgeraadene ogsaa have en naturlig Opfordring til at træde i Forbindelse, enten direkte eller mulig gennem det nyoprettede »Børnehjælpskontor for Danmark«, men bortset fra, at der som Regel er lagt fuldt Beslag paa disse Foreningers Midler, ville de »Huller« i Velgørenhedsværket, der af alle erkendes at være til Stede, ogsaa for saa vidt der særlig tænkes paa Børnenes Sag, dog bedst kunne udfyldes gennem større Institutioner, der ikke i alt for høj Grad ere afhængige af økonomisk Op- og Nedgang, og som — til Dels i Lighed med Programmet for de under De danske Plejehjemsforeninger hørende Byforeninger udenfor København — ere beredte til at træde hjælpende

til, uden at være bundne til bestemte Former for Hjælpen. Skulde det vise sig, at de store private Foreninger, til hvilke der her navnlig sigtes, gennem en Begrænsning af deres Virksomhed med Hensyn til Børns Anbringelse udenfor Hjemmet bleve saaledes stillede, at de kunde optage en Virksomhed paa bredere Basis til Støtte for det af Værgeraadene ledede forebyggende Arbejde blandt Børnene, vilde der utvivlsomt herigennem blive aabnet Værgeraadene en Mulighed for at lægge en saadan Vægt paa denne Del af Arbejdet, at det oprettende Arbejde i væsentlig Grad vilde overflødiggøres.

Ingen kan vel for Tiden overskue Udviklingens Gang paa dette Omraade og optrække mere bestemte Linier for den her*) antydede Forskydning, som Børneloven antagelig vil medføre med Hensyn til Beskaffenheden af den fra de private Foreningers Side paaregnede Hjælp, men saa meget tør vistnok paastaas, at Loven — selv om den med Hensyn til Formen for Foreningernes Medvirkning er gaaet ud fra Forudsætninger, der næppe fuldt ud ville holde Stik, — ikke i nogen Henseende har berøvet den private Virksomhed paa Børnesagens Omraade nogen af dens Udviklingsmuligheder, og at den, naar blot Tillidsforholdet mellem Værgeraadetsinstitutionens og det private Initiativs Repræsentanter søges opretholdt fra begge Sider, afgiver et brugbart Grundlag for et frugtbringende Samarbejde.

At Medarbejderne indenfor Værgeraadetsinstitutionen i videst muligt Omfang ville søge Støtte hos de private Foreninger, er vel paa Forhaand givet, allerede af den Grund, at de næppe uden Foreningernes Hjælp ville kunne komme ud over adskillige af de Vanskeligheder, som Arbejdet vil føre med sig, men ligesaa lidt vil der være Grund til at betvivle, at Lederne indenfor det private Initiativ skulde skuffe de Forventninger, der næres til dem. Herfor borger ikke alene Hensynet til Foreningsarbejdets Trivsel og til Virkelig-

*) Sml. ogsaa Det offentl. Børnctilsyn S. 144.

gørelsen af Foreningernes egne Formaal, men ogsaa den levende Interesse for Børnelovens Gennemførelse, som det private Initiativs Mænd have lagt for Dagen, og den væsentlige Indflydelse, som disses Hovedrepræsentanter have haft paa selve Lovens Indhold*). Overhovedet stiller Forholdet sig saaledes, at der, til Trods for visse Ufuldkommenheder i Loven, kun er Anledning til med fuld Fortrøstning at tage Arbejdet op under de nye Forhold, noget, der i lige Grad gælder begge Parter i det nu tvedelte Arbejde, hvis Maal under alle Omstændigheder er ét og det samme.

*) Med Hensyn hertil samt til det private Initiativs Stilling til Loven i det hele vil navnlig kunne henvises til tvende Skrivelser fra »Børnesagens Fællesraad« til Rigsdagsudvalgene af December 1904 og 18. Marts 1905 (Rigsd.-Tid. 1904—5 Till. B. Sp. 653—64 og 1685—90).

Axel Petersen.